

Анарбекова Мариябүбүнүн “Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкаркы иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу” аттуу темадагы педагогикалык илимдердин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына илимий жетекчинин

ПИКИРИ

Пикир жазылып жаткан диссертациялык иш физикалык билим берүүнүн жана тарбиялоонун теориясы менен практикасынын актуалдуу маселелеринин бирине арналган. Анткени азыркы учурдагы таалим-тарбия берүүнүн парадигмасына ылайык орто мектепте физика предметин окутуунун максаты окуучуларга билимдердин суммасын гана берүү эмес, алардын турмуштук компетенцияларын калыптандыруу болуп эсептелет. Практика көрсөткөндөй сабак учурунда окуучулар физикалык фактылар, түшүнүктөр, закондор жана теориялардын мазмунун окуп үйрөнүшөт. Программада көрсөтүлгөн физикалык маселелерди чыгарышып, айрым лабораториялык иштерди аткарышат. Бирок булар окуучуларды учур талап кылган предметтик билгиликтерге, башкача айтканда предметтик компетенцияларга толук кандуу үйрөтө алышпайт. Мындай билгиликтер ар кандай максаттагы жана ар кандай формадагы класстан тышкаркы иштерди натыйжалуу пайдалануу менен гана ишке ашырылат. Бул процессти оң жолго коюу билгиликтүү, тактап айтканда компетенттүү гана мугалимдин колунан келет. Ошондуктан диссертанттын тандап алган темасы, биринчиден актуалдуу, экинчиден диссертабелдүү. Чынын айтканда кийинки учурларда класстан тышкаркы иштерди аткарууга, аны ишке ашыруучу физика мугалимдерин даярдоого теорияда да, методикада да көңүл бөлүнбөй калган.

Диссертант өз изилдөөсүнүн максатына жараша, конкреттүү жана практикалык жактан чечүүгө зарыл болгон милдеттерди койгон. Биздин оюбузча ал милдеттер изилдөөнүн жүрүшүндө толугу менен аткарылган.

Изилдөөдө коюлган проблеманы чечүүнүн илимий божомолу, биздин оюбузча туура аныкталган, ал милдеттерди аткаруунун логикасы менен дал келет. Алсак, автор эң алгач республиканын орто мектептеринде физикалык билим берүү менен физика мугалимдерин даярдоонун абалына талдоо жүргүзүп, физика боюнча класстан тышкаркы иштерди аткарууга мугалимдерди даярдоо процессине көңүл бөлүнбөй калгандыгы далилденген. Мындай иштерди аткарууда мугалимдер кандай компетенттүүлүктөргө ээ болуулары керектиги аныкталып, физика боюнча класстан тышкаркы иштерди система катары кароо, анын структуралык элементтеринин музунун ачууга аракеттер жасалган.

Илимий жактан алганда диссертант изилдөөгө, биз мурдатан белгилеп келгендей система-структуралык жана мазмундук-аракеттик мамилелерди айкалыштыра колдонууга жетишкен. Ачыктап айтсак, диссертацияда физика боюнча класстан тышкаркы иштердин системасын жана мугалимдердин компетенттүүлүктөрүнүн системасын түзүп чыккан. Бул өз учурунда иштин системалуулугун жана жыйнактыгын камсыз кылган.

Изилдөөнүн кийинки бөлүгү студенттерди физика боюнча класстан тышкаркы иштерди өткөрүүгө даярдоонун технологияларына арналган. Бул бөлүк да өзүнчө бир бүткөн ой формасында аткарылган. Мисалы, проблема боюнча атайын курстун мазмуну жана ал боюнча студенттерге теориялык билим берүү; теорияны практика менен байланыштыруучу окуу материалдары; алган билим-билгичтиктерин педагогикалык практика учурунда сыноо, акырында кесиптик-технологиялык компетенттүүлүктөрүн бекемдөө маселелери бири-бири менен байланышта ачылып жазылган. Изилдөөгө жасалган мындай мамилени да изденүүчүнүн методологиялык жактан жетилгендиги деп белгилөөгө болот.

Педагогикалык эксперимент боюнча да өзгөчө ой айтууга болот. Анткени эксперимент учурунда студенттердин теориялык билимдерине эле көңүл бурулбастан, алардын кесиптик-технологиялык билгичтиктеринин калыптануу деңгээлине басым жасалган. Класстан тышкаркы иштерди аткаруу

учурунда окуучуларды ар тараптан жетилтүү максатындагы иштерди аткарууда, студенттердин өздөрүнүн билгичтиктерин өнүктүрүү маселеси да жеткиликтүү ишке ашырылган. Анын өзгөчө белгилей турган жагы класстан тышкары иштерди окуучуларды тарбиялоого багытталгандыгы. Алсак, анда окуучуларды руханий жактан өнүктүрүү, алардын ой-жүгүртүүсү менен таанып-билүү жөндөмдүүлүктөрүн өстүрүү, билимдерди эске тутуусун жана аларды пайдалана билүү көндүмдөрүн калыптандыруу, диалектикалык-материалисттик көз караштарын өстүрүү, окуучуларга экологиялык жана эстетикалык тарбия берүү маселелери жогорку илимий практикалык деңгээлде иштелген. Окутуучу эксперимент үзгүлтүксүз удаалаштыкты сактоо принцибинин негизинде тийиштүү тактык менен жүргүзүлгөн жана алынган натыйжалар дидактиканын негизги жоболоруна дал келет. Ал өз учурунда изилдөөнүн башталышында коюлган илимий божомолдун тууралыгын, изилдөөнүн милдеттерин аткарууда илимий методдордун комплексин натыйжалуу пайдалангандыгын, сунуш кылынган мазмундук-аракеттик көрсөтмөлөрдү баалоонун критерийлеринин тактыгын жана жыйынтыктардын илимий-методикалык жактан тастыкталгандыгын далилдеп турат.

Авторефераттын мазмунунда диссертациянын негизги идеясы толук чагылдырылган жана жарыяланган эмгектеринде изилдөөлөрдүн ар кандай этаптарында аткарылган иштердин илимий жыйынтыктары ачык көрсөтүлгөн.

Жалпы корутунду: М. Анарбекованын “Болочок мугалимдердин орто мектепте физика боюнча класстан тышкары иштерди уюштуруу компетенттүүлүгүн калыптандыруу” аттуу темадагы диссертациясы изденүүчүнүн жеке өзү тарабынан аткарылып, бүткөрүлгөн илимий-квалификациялык иш болуп эсептелет. Диссертацияда иштелип чыккан илимий жоболор менен практикалык сунуштар логикалык жактан такталган идеялык биримдикти түзүп турат. Бул болсо автордун изилдөөгө койгон максаты менен алынган жыйынтыктарынын дал келгендигин, демек ой корутундусунун тууралыгын далилдейт.

Илимий изилдөөнүн жыйынтыктары физика мугалимдерин даярдоонун теориясы менен методикасына олуттуу салым кошо алат. Улуттук аттестациялык комиссиянын “Окумуштуулук даражаларды берүү тартиби жөнүндөгү” Жобонун 10-пунктунун талаптарына жооп берет.

Айтылгандардын негизинде М. Анарбекованын аталган темадагы диссертациясын 13.00.02-окутуунун жана тарбиялоонун теориясы менен методикасы (физика) адистиги боюнча коргоого сунуштайм. М. Анарбекова өзүнүн адистик, квалификациялык жана илимий-педагогикалык даярдыгы боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасына татыктуу деп эсептейм.

КР УИАнын корреспондент мүчөсү,
Ардактуу академиги, педагогика
илимдеринин доктору, профессор, Ж.
Баласагын атындагы КУУнун
физиканы окутуу технологиялары
жана табият таануу кафедрасынын
башчысы

Мамбетакунов Э.

11.02.2024

Э. Мамбетакуновдун
КРдеги баамасы

Мамбетакунов Э.